

Analiza SWOT oraz określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR w tym grup w niekorzystnej sytuacji

Analiza SWOT ma na celu klasyfikację czynników wewnętrznych (mocnych i słabych stron) oraz zewnętrznych (szans i zagrożeń) decydujących o możliwościach rozwojowych danego obszaru. Takie zestawienie czynników pozwala określić potencjał badanego obszaru, wskazać czynniki będące motorem rozwojowym dla obszaru oraz te mogące spowalniać ten rozwój.

Analiza SWOT uwzględnia zasoby i uwarunkowania, a więc czynniki wykazane w opracowanej Diagnozie obszaru. Zasada konstrukcji SWOT polega na zawarciu w analizie elementów uspołecznionej diagnozy. W trakcie konsultacji ze społecznością lokalną przeprowadzane były badania ankietowe mające pomóc zebrać opinie mieszkańców oraz uporządkować rangę poszczególnych czynników. W analizie uwzględniono również sugestie mieszkańców obszaru LGD PONIDZIE uczestniczących w konsultacjach społecznych oraz grupy roboczej ds. LSR powołanej przez Zarząd LGD. Można zatem stwierdzić, że SWOT jest analizą zespołową, oceną zachodzących zjawisk, szans i problemów mających miejsce na badanym obszarze.

Metoda analizy SWOT jest kluczowym elementem poprawnego zidentyfikowania, sklasyfikowania i zdiagnozowania czynników istotnych dla rozwoju obszaru. Właściwe przeprowadzenie analizy powinno pomóc w określeniu najlepszej strategii. Wynikiem pracy jest poniższa tabela.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Walory przyrodnicze w tym obszary chronione (Parki krajobrazowe, rezerваты przyrody)	Mały potencjał finansowy i logistyczny organizacji pozarządowych, niska skuteczność w pozyskiwaniu środków na realizację celów statutowych
Walory krajoznawcze w postaci obiektów materialnych oraz przejawów kultury duchowej	Słaba promocja obszaru jako miejsca atrakcyjnego turystycznie
Walory historyczne, duże nasycenie zabytkami kultury	Uboga oferta pobytowa: niski standard bazy noclegowej, gastronomicznej, trudności w zatrzymaniu turysty na dłużej niż 1 dzień,
Położenie geograficzne pomiędzy ważnymi aglomeracjami Śląska, Krakowa i Łodzi	Słabo rozwinięta infrastruktura kulturalna, turystyczna, rekreacyjna
Bliskie sąsiedztwo miejscowości uzdrowskiej Busko-Zdrój	Brak postawy przedsiębiorczej wśród mieszkańców, Brak umiejętności korzystania ze wsparcia na prowadzenie działalności, uruchomienie biznesu, zbyt duża biurokracja względem przedsiębiorców,
Istniejące atrakcje turystyczne w tym przystań kajakowa, zalew pińczowski z atrakcjami (pływająca kuźnia, pływający młyn,) stadnina koni, Aeroklub Pińczowski,	Niewykorzystywane cenne obiekty historyczno-turystyczne. Złe oznakowanie, brak punktów oraz tablic, informacyjnych, promujących zabytki i ciekawe miejsca.
Rzeka Nida z tradycjami kajakowymi łącząca dużą część obszaru Ponidzia	Niski dochód podatkowy gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Powstawanie nowych gospodarstw agroturystycznych.	Brak innowacyjności w sektorze MŚP na terenie obszaru, braki w zakresie miejsc pracy,
Nieskażony teren z urozmaiconymi warunkami uprawiania turystyki aktywnej	Niewielka liczba podmiotów gospodarczych generujących nowe miejsca pracy
Aktywne KGW krzewiące lokalny folklor	Mała aktywność ludzi młodych
Duża liczba organizacji pozarządowych chętnych do angażowania się w rozwój lokalny	Niewielka ilość placówek opieki dziennej dla seniorów, brak żłobków, opiekunów do dzieci
Funkcjonujące jednostki kultury (PSCK, Kasztelania)	Niewystarczający stan zabezpieczenia zabytków i postępujący proces ich niszczenia,
Wspieranie rozwoju kulturalnego obszarów wiejskich przez OSP	Brak wsparcia dla firm już funkcjonujących (małych, rodzinnych po pandemii)
Bogate złoża naturalne gipsu oraz wapienia	Ukryte bezrobocie

Dobrze rozwinięta sieć szkół , w tym także ponadpodstawowych.	Brak akcji i programów aktywizujących młodych ludzi oraz osób starszych
	Uboga oferta zajęć pozalekcyjnych, brak szkoleń w zakresie cyberbezpieczeństwa, obsługi aplikacji mobilnych (epuap, pue, ikp)
SZANSE	ZAGROŻENIA
Nowe możliwości w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych związane z nowym okresem programowania	Depopulacja mieszkańców regionu
Ukierunkowanie na zagospodarowanie Rzeki Nidy	Niedostateczne wykorzystanie środków z funduszy europejskich oraz skomplikowane procedury aplikowania o środki finansowe
Dotacje na rozwój infrastruktury sportowej rekreacyjnej	Odływ młodych wykształconych osób do większych miast i aglomeracji, oraz za granicę
Wspieranie rozwoju małych firm i tworzenia miejsc pracy	Starzejące się społeczeństwo
Rozbudowa sieci teleinformatycznych	Pojawiające się przypadki wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych, starszych, dotkniętych alkoholizmem, czy innymi uzależnieniami i zjawisko ubóstwa głównie na obszarach wiejskich,
Wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w tym rozwój sektora mikroprzedsiębiorstw (oferujących m. in. usługi medyczne, opiekuńcze, społeczne i inne usługi specjalistyczne dla mieszkańców)	Rosnąca liczba osób korzystających z pomocy opieki społecznej,
Wzrost zainteresowania agroturystyką, turystyką w tym turystyką aktywną	Zagrożenie uzależnień od urządzeń cyfrowych
Zainteresowanie powrotem do tradycji	Migracja młodych mieszkańców
Ukierunkowanie na partnerstwo w zakresie rozwoju regionu	Brak aktywności osób starszych i związany z tym pogarszający się stan zdrowia
Powstanie Centrum Edukacji Przyrodniczej w Umianowicach	Niechęć społeczeństwa do angażowania się w działalność społeczną
Zaangażowanie JST w pomoc w uzyskaniu dotacji.	Brak współpracy między organizacjami, JST
Nawiązanie współpracy i podjęcie starań w zakresie rozpoczęcia działalności uzdrowiskowej	Zanikanie lokalnych zwyczajów, tradycji, obrzędów

Wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych w konfrontacji z diagnozą obszaru LGD (diagnoza jakości życia mieszkańców przez pryzmat wykorzystania zasobów naturalnych obszaru, stanu środowiska naturalnego, rozwoju obszaru, w tym poziomu przedsiębiorczości, sytuacji na rynku pracy, a także zagrożeń wykluczeniem społecznym na obszarze LGD) oraz analizą SWOT stały się podstawą do zidentyfikowania problemów stanowiących jednocześnie obszary tematyczne istotne dla konstruowania, a następnie realizowania LSR.

Wyniki analizy SWOT wskazują, że najlepszym wariantem rozwoju obszaru LGD jest wybór rozwiązań problemów wskazanych w analizie obszaru i słabych stronach oparty na wykorzystaniu mocnych stron i szans, a więc dążenie do zrównoważonego rozwoju opartego na wykorzystaniu walorów przyrodniczo-geograficznych i dorobku społeczno-kulturalnego Ponidzia.

Potrzeby rozwojowe: Poprawa atrakcyjności turystycznej i osiedleńczej obszaru LSR

Turystyka to również infrastruktura okołoturystyczna. W ankietach, to infrastrukturę turystyczną i kulturalną wskazują mieszkańcy, jako najbardziej pożądane do realizacji na terenie obejmującym LSR przedsięwzięcie. Receptą na ten problem może być poprawa atrakcyjności turystycznej i osiedleńczej obszaru LGD PONIDZIE poprzez rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, turystycznej.

Obszar LSR posiada bardzo korzystne uwarunkowania historyczno-kulturowe, które odpowiednio wykorzystane mogą posłużyć, jako element przyciągający turystów. Z drugiej strony poprzez działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i rozwój infrastruktury obszarów wiejskich osiąga się poprawę jakości życia mieszkańców.

Niekorzystną sytuację możemy zauważyć, analizując migracje mieszkańców. Migracje to zmiany miejsca zamieszkania w poszukiwaniu lepszych warunków życia. Niepokojącą tendencją jest to, iż w ostatnich latach w większości gmin obszaru LSR saldo migracji miało wartość ujemną, a szczególnie negatywna sytuacja dotyczyła gminy Pińczów. Warto też odnotować, że w 2021 roku ujemne wartości posiadały wszystkie gminy, poza gminą Michałów. Poprawa atrakcyjności osiedleńczej poprzez stworzenie atrakcyjnych ofert pracy, rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej jest jednym z priorytetów do realizacji.

Potrzeby rozwojowe: Rozwój kapitału społecznego oraz integracja społeczna. Wszechstronny rozwój mieszkańców.

Obszar LGD cechuje niezwykle bogate życie kulturalne i artystyczne: występowanie licznych zespołów ludowych i formacji artystycznych, orkiestr, zespołów śpiewających i folklorystycznych świadczy o dużej aktywności społecznej. Doceniane są koła gospodyń wiejskich, podejmujące różne wyzwania w partnerstwie z ochotniczymi strażami pożarnymi. Prężnie działające KGW chronią lokalne tradycje kulinarne oraz kultywują miejscowe zwyczaje. Skupiają wokół siebie rzesze mieszkańców reprezentujących różne pokolenia. Niestety, mimo stosunkowo wielu inicjatyw i rozwoju społeczności obywatelskiej i integracji społecznej, na terenie LSR nie działają podmioty świadczące pomoc organizacjom społecznym/NGO szczególnie z nieugruntowaną pozycją (organizacje młode, z niskim budżetem), co prowadzi do ograniczenia szans ich rozwoju i realizacji celów statutowych. Niewystarczające środki na wspieranie inicjatyw (włączenie społeczno-zawodowe mieszkańców obszaru LGD, organizowanie społeczności lokalnej i animacja społeczna, ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi) lub małe możliwości pozyskiwania środków publicznych na inicjatywy lokalne, w których ogromną przeszkodą jest wymagany finansowy wkład własny, hamują aktywność mogącą przysłużyć się lokalnej społeczności w różnym zakresie. Wspieranie instytucji działających w obszarze integracji społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego powinno stanowić jeden z priorytetów realizacji LSR.

Potrzeby rozwojowe: Rozwój infrastruktury społecznej w celu poprawy jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej są zróżnicowane. Głównie jest to ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

Bardzo ważną rolę w pomocy społecznej pełnią wszelkie formy aktywizacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, które wymagają odzyskania lub zwiększenia zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie. Zadania pomocy społecznej pełnią gminne ośrodki pomocy społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pińczowie. Głównym powodem zjawiska wykluczenia społecznego na obszarze LGD są przyczyny materialne. Jest to związane przede wszystkim z długotrwałym bezrobociem oraz ubóstwem. W celu zwiększenia obszarów włączenia społecznego konieczne jest wsparcie osób zagrożonych i wykluczonych społecznie oraz wyeliminowanie barier, które uniemożliwiają ich włączenie społeczne. Umożliwić to powinny działania związane z integracją społeczną, zdobywanie i aktualizacja kwalifikacji zawodowych oraz przedsięwzięcia skierowane na rozwój postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru.

Mimo istnienia wielu świetlic wiejskich, wyniki konsultacji społecznych wskazują na zbyt niską ofertę zajęć, integrujących imprez szczególnie dla młodzieży i osób starszych, które stymulowałyby ich aktywność społeczną. Dlatego też, bardzo istotny element włączenia społecznego powinny stanowić również inwestycje związane z umożliwieniem dopasowania oferty do potrzeb lokalnych przez istniejące już placówki, a także inwestycje w rozbudowę infrastruktury przyczyniającej się do poprawy dostępu osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym do miejsc, gdzie wdrażane będą działania w zakresie aktywnej integracji o charakterze środowiskowym. Jest to szczególnie ważne w przypadku osób z grup defaworyzowanych oraz zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które mają

ograniczony dostęp do miejscowej infrastruktury i kultury. Ważne wydaje się zatem, ukierunkowanie strategii również na wsparcie infrastruktury społecznej w celu poprawy jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Potrzeby rozwojowe: Rynek pracy (Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru LGD PONIDZIE)

Kolejnym kierunkiem wsparcia ze strony LGD mogą być dalsze działania **na sferę gospodarczą obszaru**. Adresatami tego kierunku są osoby mogące stworzyć miejsca pracy poprawiając tym samym dostęp do usług dla lokalnych społeczności jak również usługi dla turystów. W związku z koniecznością ukierunkowania obszarów tematycznych na najbardziej pożądaną na konkretnym obszarze objętym LSR proponuje się w ramach zakresu rozwój przedsiębiorczości wyszczególnić 3 kierunki:

- rozwój przedsiębiorczości w zakresie usług turystycznych,**
- rozwój przedsiębiorczości w zakresie usług opiekuńczych,**
- rozwój przedsiębiorczości w zakresie pozarolniczych funkcji gospodarstw**

Potrzeby rozwojowe: Rozwój przedsiębiorczości w zakresie usług turystycznych.

Obszar Ponidzia ma szczególne predyspozycje do rozwoju turystyki. Aż 60 440,51 ha z 61 285 ha całej powierzchni obszaru LSR to powierzchnia obszarów prawnie chronionych (Dane <https://analizy.monitorrozwoju.pl>). Ludzie poszukują coraz to nowych form wypoczynku, nowych miejsc i możliwości spędzenia wolnego czasu. Pragnienie ciszy i spokoju w wiejskim otoczeniu jest jedną z tendencji w popycie turystycznym. W konsultacjach z mieszkańcami kierunek ten jest najczęściej pojawiającą się szansą i mocną stroną na rozwój dla regionu. Jednomysłność w ważnych dokumentach strategicznych tego rodzaju działań m.in. Powstanie Centrum Edukacji Przyrodniczej w Umianowicach oraz wykazanie w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ Ponidzia jako Obszaru Strategicznej Interwencji nadaje temu kierunkowi realny bieg i staje się dla mieszkańców obszarem tematycznym najbardziej trafnym.

Ze względu na charakter rzeki Nidy i Zalewu Pińczowskiego najlepszą formą wypoczynku może być turystyka krótko pobytowa. Jednak chcąc odpowiedzieć na rosnące wymagania turystów, należy podnosić jakość świadczonych usług na obszarze LSR. Tego typu działalnościom sprzyjają również walory przyrodnicze obszaru LSR: nieskażone środowisko, występowanie stanowisk i rezerwatów roślinności chronionej, parków krajobrazowych, obszaru Natura 2000. Podkreślenia wymagają także znakomita tradycja wodniacka Pińczowa, ale również lotnicza. Funkcjonuje Klub wodny Kon-Tiki. Istnieje Aeroklub Pińczowski oraz Ponidziański Ośrodek Lotów Widokowych. Rozwój turystyki i rekreacji w przyszłości może oprzeć się zatem o wypromowane produkty: turystykę wodną, rowerową, pieszą, powietrzną, krajoznawczą, agro i ekoturystykę

Zauważalna staje się zmiana urlopowych przyzwyczajęń. Jeden, dwu- czy trzytygodniowy urlop zastępowany jest kilkoma krótszymi wyjazdami. Obszar LSR dzięki swojemu położeniu geograficznemu i odległościami od kluczowych miast (Kraków, Łódź, Śląsk) doskonale wpisuje się również w te trendy.

Potrzeby rozwojowe: Rozwój przedsiębiorczości w zakresie pozarolniczych funkcji gospodarstw.

Rozwijającą się na terenie powiatu agroturystykę, można ukierunkować na ekoturystykę, tworzenie zagród edukacyjnych, placówek opieki dziennej dla seniorów, gospodarstw opiekuńczych. To szansa na zwiększenie dochodów oraz rozwój dla małych gospodarstw wiejskich. Należy zauważyć, że na terenie objętym LSR odsetek pracujących w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo wynosi aż 48,96 % (Dane na podstawie <https://analizy.monitorrozwoju.pl>). Rozwój przedsiębiorczości, szczególnie ukierunkowany na działalność agroturystyczną (lub okołoturystyczną) poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne oraz rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych opartych na zasobach i aktywnościach gospodarstwa rolnego o własny potencjał rolniczy, łączące w swej działalności rolniczej funkcje produkcyjne z usługami turystycznymi, edukacyjnymi, opiekuńczymi świadczone w oparciu o

infrastrukturę i zasoby gospodarstwa, (gospodarstwa opiekuńcze, zagrody edukacyjne) może być odpowiedzią na potrzebę rozwoju w zakresie przedsiębiorczości rolników oraz osób fizycznych.

Potrzeby rozwojowe: Rozwój przedsiębiorczości w zakresie usług opiekuńczych,

Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru LSR może być również realizowane poprzez wsparcie nowych firm w zakresie usług dla seniorów lub rozwój firm w ww. zakresie poprzez szkolenia specjalistyczne oraz tworzenie firm usługowych nakierowanych na rehabilitację, pomoc medyczną, usługi związane z utrzymaniem dobrego stanu zdrowia. Należy pamiętać, że jednym z głównych problemów obszaru jest dynamicznie starzejące się społeczeństwo. Dane Głównego Urzędu Statystycznego potwierdzają, iż w ostatnich latach problem ten się pogłębiał. W latach 2016-2021 w 3 z 5 gmin obszaru LGD przybyło ludności w wieku poprodukcyjnym (wyjątkiem gminy Działoszyce i Michałów), ale już we wszystkich spadła ilość ludności w wieku produkcyjnym i w wieku przedprodukcyjnym i były to spadki dość znaczne. Obok niewątpliwych korzyści w postaci zwiększenia dochodów mieszkańców, takie działania podniosą ich standard życia, będą generować miejsca pracy. Analizując obszar widać, że obszary Ponidzia borykają się nie tylko z problemem charakterystycznym dla obszarów wiejskich takich jak starzejące się społeczeństwo ale również migracją i odpływem młodych ludzi do miasta oraz brakiem aktywności. Należy podkreślić, że w latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała aż o 11,0%. (Danepolskawliczbach.pl) Starzejące się społeczeństwo oznacza większe zapotrzebowanie na usługi medyczne. Wzrost liczby osób starszych wiąże się z koniecznością stworzenia odpowiedniej infrastruktury i oferty dla tej grupy społecznej (powstanie klubów seniora, domów opieki, doposażenia obiektów). Z drugiej strony – wzrost ilości ludzi starszych nie zawsze należy traktować jako złą sytuację, ponieważ emeryci na ogół posiadają stały dochód (emerytura) i generują popyt na wiele usług, które mogą świadczyć dla nich osoby w wieku produkcyjnym. Jednym z kierunków mogących częściowo zniwelować negatywne tendencje migracyjne byłoby podjęcie działań, skierowanych do seniorów, mających na celu przyciąganie osób chcących spędzić sędziwe lata w atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni. Wymaga to stworzenia odpowiedniej bazy mieszkalno-usługowej i opiekuńczej oraz przygotowania kadr zdolnych do zapewnienia usług z ww. zakresu.

Grupy defaworyzowane:

Dokonując analizy informacji zebranych w trakcie spotkań z mieszkańcami, konsultacji oraz w trakcie spotkań grupy roboczej ds. LSR wyciągnięto następujące wnioski: - grupą defaworyzowaną, ze względu na dostęp do rynku pracy i/lub zagrożenie wykluczeniem społecznym, której powinno być udzielone wsparcie w ramach wdrażania LSR, są ludzie młodzi do 25 roku życia, seniorzy (seniorzy 60+), osoby bezrobotne, osoby niepełnosprawne, przedsiębiorcy, rolnicy, kobiety oraz organizacje pozarządowe.

Osoby młode wchodząc w dorosłe życie borykają się z różnego rodzaju problemami. Najważniejszymi są trudności w znalezieniu pracy na obszarze LGD. Bariere bezpośrednio przekładającą się na szansę podejmowania zatrudnienia stanowi brak doświadczenia zawodowego oraz kwalifikacji. Młodzi ludzie nie posiadający środków do życia przy braku perspektyw na znalezienie pracy na obszarze LGD, zmuszeni są do jego opuszczenia w poszukiwaniu pracy oraz lepszych perspektyw rozwojowych.

Seniorzy, jak pokazują dane statystyczne stanowią bardzo liczną grupę zamieszkującą powiat pińczowski. Zmiany związane z wiekiem prowadzą do ograniczenia samodzielności, utraty poczucia bezpieczeństwa. Problemy te przekładają się na obniżoną aktywność społeczną seniorów. Na obszarze LGD brakuje form spędzania czasu wolnego dostosowanych do potrzeb osób w wieku senioralnym oraz usług związanych z utrzymaniem dobrego stanu zdrowia. Ludzie starsi po wycofaniu się z życia zawodowego ograniczają swoją aktywność, doprowadzając do wyłączenia społecznego. Na terenie działania LGD działają instytucje, które organizują zajęcia dla osób starszych jednak jest ich za mało.

Osoby bezrobotne. Mimo niewielkiego spadku liczby osób bezrobotnych, bezrobocie pozostaje dużym problemem na obszarze LGD Ponidzie. Bezrobotni stanowią liczną grupę osób poszukujących pracy, co nie zawsze ma odzwierciedlenie w statystykach Powiatowego Urzędu Pracy. Sytuacja ta wynika między innymi z bardzo dużej liczby osób prowadzących małe gospodarstwa rolne, które najczęściej nie przynoszą wystarczających dochodów na utrzymanie rodziny. Dlatego **Rolnicy** stanowią kolejną grupę

wymagającą wsparcia wskazywaną jako grupa defaworyzowana. Szczególną pozycję wśród osób wymagających wsparcia zajmują bezrobotne kobiety, młode rolniczki, to one angażują się w życie lokalnych społeczności dlatego też wskazano dodatkową grupę defaworyzowaną czyli **kobiety**.

W trakcie prowadzonych konsultacji, wymieniana była również grupa **przedsiębiorców**, która odpowiednio wspierana może zapewnić tworzenie nowych miejsc pracy na obszarze LGD Ponidzie.

Organizacje pozarządowe są grupą, która tworzy trzon sektora społecznego. Na obszarze działania LGD istnieją organizacje prężnie działające jak i takie, którym brak wiary we własne możliwości. Wsparcie ich przyczyni się do pobudzenia potencjału innowacyjnego lokalnej społeczności.